Л2007
46

ҚАЗАҚСТАН
ХАЛЫҚТАРЫ
ТІЛІНДЕГІ
ӘДЕБИЕТТЕР

Патигул Сабитова

ЯЛҒАНЧИНИҢ РАСТ СӨЗИ

ХАЛЫҚТАРЫ
ТІЛІНДЕГІ
ӘДЕБИЕТТЕР

Патигул Сабитова

ЯҒАНЧИНИҢ РАСТ СӨЗИ

Шеирлар

Алматы
"Жазушы"
2006

ББК 83.8 (Уйғ.)
С 12

Қазақстан Жумһурийити Мәдәнийәт вә әхбарат министрлигиниң программиси бойичә нәшир қилинди.

Сабитова П.

С 12 **Ялғанчиниң раст сөзи. Шеирлар.** Алмута. «Жазушы», 2006. – 192 бәт

ISBN 9965-746-95-8

Һөрмәтлик яш китапханлар! Силәрниң қолуңлардики “Ялғанчиниң раст сөзи” намлиқ топламниң муәллипи – көрнәклик алимә вә язғучи Патигүл Сабитова.

У өз иҗадийитидә асасән силәр – кичикләр вә мәктәп оқуғучилири үчүн қәләм тәвритиду. Мошу китаптики шеирларни оқуп, силәр өзәңлар вә синипдашлириңлар, өйдикиләр вә йеқин кишилириңлар, тәбиәт һадисилири һәм башқиму нурғунлиған нәрсиләр тоғрилиқ хәвәрдар болусиләр.

С $\frac{4803630100-40}{402(05)-06}$ ББК 83.8 (Уйғ)

© Патигүл Сабитова, 2006
© «Жазушы» нәшрияти, 2006

ISBN 9965-746-95-8

НЕМӘ ДЕСӘ УСТАЗИМИЗ
ЗЕҺИН ҚОЮП АҢЛАЙЛИ.
ДАЙИМ ТИРИШИП ОҚУП,
ЯХШИ БИЛИМ АЛАЙЛИ

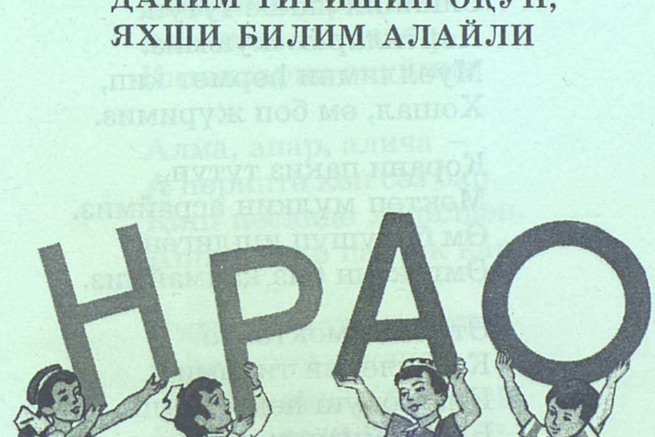

Мәктәп қойнида

Пүтти ахир тәтилму
Қәвәт узун билингән.
Йетип кәлди сентябрь
Мән сеғинип тилигән.

Мәктәптә бәк көңүллүк,
Барабанларни челиш.
Сәп-сәп болуп тизилип,
Йеңи нахшилар ейтиш.

Йеңи китап оқуймиз,
Һесапларни чиқирип.
Циркларға баримиз,
Муәллимгә қетилип.

Синипни пакиз тутуп,
Партиларни жуюмиз.
Муәллимни һөрмәт қип,
Хошал, өм боп жүримиз.

Қорани пакиз тутуп,
Мәктәп мүлкин асраймиз.
Өм болушуп ишлигән,
Әмгәктин биз қачмаймиз.

Әтиязда мәктәптә
Көчәтләрни тикимиз.
Инақ оқуш һәм ойнаш
Һәммимизниң ишимиз.

Оғул-қизниң һәммиси
Тәлим-тәрбийә алар.
Китап оқуп, билимниң
Ишигини кәң ачар.

Елипбә билән учришиш

Хошаллиқниң чеки йоқ –
Мана оқуш башланди.
Мәктәп дегән билим дәп,
Йеңи қәдәм ташланди.

Муәллим аманлишип,
Синипқа күлүп кирди.
Хуш қарап балиларға,
Андин у мундақ деди:

– Бүгүндин башлап силәр
Билим беғиға кирдиңлар.
Әқил йорутуш үчүн
"Елипбәни" ечиңлар.

А һәриптә "Ана" дәп,
Йезишни үгинимиз.
Ана тилида сөзләп,
Китапларни оқуймиз.

Алма, анар, алича –
А һәриптә көп сөз бар.
Қиш пәслидә ләпилдәп,
Аппақ яғар пахтәк қар.

Әмгәк дәйду, әлвәттә,
Ә һәрипин өткәндә.
Ләгләк ойнар балилар
Әтияз пәсли кәлгәндә.

Һәсән, Қәмәр, Әхтәмләр
Әйнә билләә кәлмәктә.
Әланур әлачи қиз
Әйнә салам бәрмәктә.

Б һәриптә бовамчу
“Бәңвашликни қой” дәйду.
“Билимниң ишигини
Кәң ечип чоң бол” дәйду.

Баллар, билим беғида
“Бәш” баһаға оқуңлар.
Бирдин-бирдин йеңи сөз
Бу һәрипкә тоқуңлар.

В вели-вели, валләй дәп,
Вақиришип ойнаймиз.
Савақ вақти мәктәпкә
Биз кечикип қалмаймиз.

Әнвәр қәвәт яқтурар,
Нават, тавуз, кавапни.
В һәрипкә сөз тизип,
Бериң ваклиқ җавапни.

Гүлләр яшнап ечилар
Г һәрипни язғанда.
Гилас пишип йетиләр,
Униң вақти кәлгәндә.

Гүлшән гүлдәстә охшаш
Гиләмләрни тоқуйду.
Айгүл үлгә һәммигә –
Әмгәк қилип оқуйду.

Ғоразлар қичқириду
Ғ һәрипни өткәндә.
Ғазаңлар чүшәр йәргә
Яз өтүп, күз кәлгәндә.

Ямғур яғса тағларға,
Улғийип ақар сулар.
Нурғун ғазлар ғақилдап,
Судин чиқип йорғилар.

Д һәрипни өткәндә
“Дада, дада” дейиштуқ.
Йеңи дәптәрни тутуп,
Сөздин үнчә тизиштуқ.

Допа тикти Диләрәм,
Дутар чалиду Садир.
Дап-думбақни яңритип,
Ойнап жүриду Қадир.

Етиз, ерик ериди
Е һәрипни өткәндә.
Дехан етизға чиқти
Музлар ерип кәткәндә.

Мевә-чевә йемишни
Еләм чирайлиқ сизар.
Еләквәр кийимини
Дайим орниға тизар.

Ж һәриптә жут сази
Жүригиңни иссиитар.
Жуюнсаңлар пакиз боп,
Чирайиңлар ечилар.

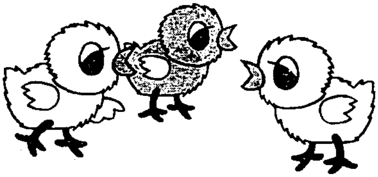

Апам өрнәк жиққили
Жил бойи журнал көрди.
Бегиз, жипларни елип,
Жуңлуқ пайпақ тоқуди.

Ж һәриптә жүжиләр
Чикилдайду дан тепип.
Җөһәрбүви җөндиди
Көйнәкни дәзмал селип.

Җәмилә, Җумахунлар
Әнжүригә бәк амрақ.
Әнжүричу өсмәйду
Җелил беғида бирақ.

– З ға зеһин қоңлар, –
Дәйду бизгә устазлар.
– Әгәр зерәк болсаңлар,
Аз болар хаталиқлар.

Зоһра, Зорәм, Зулпийәм
Таза жүридиған қизлар.
Әзиз, Зумрәт, Заһидәм
Сүрәтләрни көп сизар.

И һәрипни өткәндә,
Илан есимға келәр.
Ипәктин тикилиду
Әсли яхши көйнәкләр.

Илахун, Ибадәтләр
Яхши көрәр алмини.
Тамиғим ағрип қалса,
Апам етәр һалвини.

Й һәрипни өткәндә,
Йопурмақ чавак чалар.
Яп-йешил болар бағлар
Кәлгәндә гөзәл баһар.

Язниң күни яйлақта,
Ойнисаң көңлүң яйрар.
Айшәм, Майсәм, Айгүлләр
Ярдәмгә дайим тәйяр.

К һәриптә китаплар
Инсанға билим чачар.
Кәтмән тутқан деханлар
Әмгәктин бәркәт тапар.

Назим кәклик, кәптәрни
Яхши көрүп кутиду.
Камил конькида тепип,
Мусабиқидә утиду.

Қәғәз билән қәләм дәр,
Қ һәрипи чиққанда.
Қанат қақиду қушлар
Көк асманда учқанда.

Қасим келин қаймақни
Қошуқ билән қоймай йәр.
Қелин қарда тошқанни
Қоғлаш қәвәт қизиқ дәр.

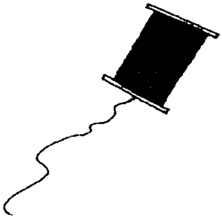

Л да ләгләк ойнаймиз
Летип, Ләйлиләр билән.
Ләйғәзәл биз болмаймиз
Барлиқ синипимиз билән.

Рәхмитулла, Алимлар
Алма алди алдирап.
Көрүп йоған иланни
Қачти һәммини ташлап.

М һәриптә муәллим
Меһриван күлүп турар.
“Елипбә” шундақ илим
Һәриптин сөзләр қурар.

Маңмаймән момам билән
Мәктәпкә алдирисам.
Алман-талман жүгрәймән
Кәйнимдә қалар момам.

Н һәриптә ақ нанлар
Дәстиханға тизилар.
Нәшпүт билән наватни
Яхши көриду қизлар.

Нәйимниң үни яхши,
Нахшини убдан ейтар.
Надир билән Нурланлар
Нағрини қизғин чалар.

Ң һәриптә чоң бәйрәм,
Йеңи жилда билиңлар.
Яңақ, кәмпүт, саңзини
Үстәлгә жиқ тизиңлар.

Жириң-жириң қоңғурақ
Таң сәһәр жириңлайду.
Чаң-тозаң деңизларда
Һеч качан тепилмайду.

Окуш ядимға келәр
У һәрипни өткәндә.
Бүгүн оқуш биз үчүн
Муһим иштур билгәнгә.

O өзи дүгләк һәрип,
Оп-оңайла йезишқа.
Оғулхан отун йерип,
Олтарди дәм елишқа.

Оюнни тола ойнап,
Озған дәристин қалди.
Шохлиғидин у ахир
“Оюн қепи” нам алди.

Өрүп қояр чечимни
Апам мәктәпкә маңсам.
Өсәк дөңлири техи
Көкәрмәпту мән барсам.

Көк өрүкни йәверип,
Кейин өкүнмә пәқәт.
Өмлүк болса һәр қачан
Ишта болур берикәт.

П һәриптә пеқирайду
Пеқиратқучлар тохтимай.
Помнанлар қизармайду
Отни яхшилап яқмай.

Полат, Паша паркта
Көрди зор һайван – пил.
Пәқәт Патәмла һәйран,
Бурун көрмигән ширни.

Р да равапни тиңшаң,
Раһәтлинип қалисиз.
“Рәхмәт” сөзни унтимаң,
Тәрбийилик болисиз.

Рəна, Рошəн, Рамилə
Рəсим сизишқа уста.
Раст сөзлəйду Рəхмəтжан,
Тəйяр һəр қандақ ишқа.

Саат мениң чикилдар
С һəрипни көргəндə.
Тениңиз сағлам болар
Дайим пакиз жүргəндə.

Сарəм уссулға уста,
Аста силиқ ойнайду.
Сəккиз яштики Садəт,
Һəдисини дорайду.

Т һəрипи течлиқтин,
Тəртиплəрдин башлинар.
Автобус, трамвайдин
Таксилар иштик маңар.

Төгə, түлкə, тийинни
Тайир яхши билиду.
Түрлүк-түмəн қушларни
Тохти санап жүриду.

У һəриптə уйғур бар,
Қедимидур бу хəлиқ.
Ишиң оңушлуқ болар,
Қилсаң ақ-қарин пəриқ.

“Учти қарғилар учти”,
Иссиқ жайларға чүшти.
Учмиған қушлар болса,
Қишта музлап жүрүшти.

Ү һәриптә үн чиқмас,
Ағрип қалса тамиғим.
Үзүмни әтигәндә
Жуюп туруш адитим.

Ақ үзүм, чекир үзүм,
Улар татлиқ һәммидин.
Уни яхши күтмисә,
Үшшүк тегиду бирдин.

Ф һәрип фабрикида,
Чирайлиқ фонтанлар бар.
Уларниң әтрапида
Фонарьлар йенип турар.

Фонтанлар җәлип қилар,
Язниң иссиқ күнлири.
Мәйданда футболчилар
Поңзәк тепиш ишлири.

Х һәрпи хәйир-хаһлиқ,
Хизмәт қилиш, әлвәттә.
Хатирҗәмлик муһимдур
Җаһанда бар хәлиққә.

Хелчәм хушхой нахшичи,
Һаман у хошал жүрәр.
Хәтни чирайлиқ язсаң,
Устазиң яхши көрәр.

Һ да һәр қачан һөрмәт,
Һиммәтму бар һәммигә.
Рәһимдиллик һәм рәхмәт
Бәк зөрүрдур кишигә.

Һаким, Һашим, Һавахан
Һәммидин һорун биздә.
Һесапни чиқиралмай,
Емтиһан қалди күзгә.

Ц һәриптә циркуль бар,
Униң билән сизиду.
Циркульни аяп тутуң,
Сунса ишни бузиду.

Биз тәтилгә чиққанда,
Циркларға баримиз.
У йәрдә ойнап-күлүп,
Раһәтлинип қалимиз.

Ч да болса чирақлар,
Түндә йоруқ чачиду.
Қамаштуруп көзләрни,
Көңүлләрни ачиду.

Чолпан чевәр ишчан қиз,
Кәштиләрни тоқуйду.
Чечи узун, чирайлиқ,
Әлачи боп оқуйду.

Ш һәрипни өткәндә,
Шох балилар жүргәндәк.
Шақиратма йенида
Чөмүлүп шат күлгәндәк.

Шәмшинур чөшүрини
Түгүшни яхши биләр.
Шавдун ошуқ ойниса,
Шөһрәт қешиға келәр.

Шилимлишип кетиду,
Ағзини жуп тутмиса.
Ағриқ шундин тарайду,
Уни пакиз тутмиса.

Щетка Щ дин башлинар,
Щука – белиқму шундақ.
Шорпини щи дәр руслар,
Щавель шуңа йеқинрақ.

Экран дегән кинодур,
Элеватор – чоң амбар.
Икки сөздә Э бардур,
Электрму қошулар.

Йоруқ юлтуз асманда,
Юмшақ ястуқ бешимда.
Юнус жүрсә хаманда,
Юра достум қешимда.

Ялпуз, бедә, чаққақтин
Көк чөшүрә етимиз.
Ясин уни терийду,
Биз хошал боп кетимиз.

Апам дәйду һәр қачан:
“Яңақ йегән яхшидур.
Ялған ейтмиғин зади,
Ақивити қахшитур”.

Мана, балилар, ахир
Һәрипләрни билдуқ биз.
Улардин сөзләр тизип,
Хошалликта күлдуқ биз.

“Елипбә” кәң илим-пән
Ишигиниң ачқучи.
Буни билгин яхши сән,
Аңа бағлиқ кәлгүси.

Қоңғурақ

Җараң-җараң һәммини
Чақириду қоңғурақ.
Кечикмәстин савaққа,
Киргин дәйду балдуррақ.

Билим чириғи янған
Мәктәп бизниң өйүмиз.
Шуниң үчүн, балилар,
Қоңғурақни сөйүмиз.

Җараң-җараң урғанда,
Савaққа биз киримиз.
Муәллим һәм балилар
Уни яхши билимиз.

Кечиккәнләр дәрискә
Домсуюпла қалиду.
Өз вақтида кәлгәнләр
Яхши баһа алиду.

Қоңғурақниң үнлири
Бизгә қәвәт йеқимлиқ.
Вақитни өлчәп турар,
У қәвәтму еқиллиқ.

Болмай қалса қоңғурақ,
Һеч ким кирмәс савaққа.
Билмәй қалар балилар
Киришниму қай вақта.

Җараң-җараң қоңғурақ,
Балилар аңа амрақ.
Тәртип-интизам күчлүк
Болған үчүн у һәр вақ.

Көңүллүктур сентябрь

Йеңи дәптәр, "Елипбә",
Сумкиларға қатланди.
Қиз-оғуллар алдирап,
Мәктивигә атланди.

Башлаш үчүн оқушни
Җириңлиди қоңғурақ.
Билим үчүн һәмминиң,
Көңлидә янди чирақ.

Чуқуришип, шатлинип,
Кирди баллар синипқа.
Әдәп-әхлақ тәртипкә,
Үгинәр һәм йезиққа.

Чатақчи шох балилар
Әдәп-әхлақ үгинәр.
Саватсиз һәм наданлар
Билимлик болуп өсәр.

Көңүллүктур сентябрь,
Дәрис башланған күнләр.
Муәллимни тәбрикләп,
Жараңлайду шат үнләр.

Ана тили

Ана тилни мәктәптә
Мән оқушқа башлидим.
Елипбәни үгинип,
Бәңвашлиқни ташлидим.

Сүрәтлик китапларни
Оқушқа мән кириштим.
Һесапларни үгинип,
Чиқиришқа тириштим.

Ана тилида оқуш
Бизләр үчүн йениктур.
Қийналмаймиз задила,
Шуниң үчүн қизиқтур.

Көңүллүк ана тилда
Шеирларни ядлисаң.
Ана тилда билимниң
Чирақлирини яқсаң.

Ана тилни һөрмәтлә,
Чүнки у дана тилдур.
Илим-пәнни егиләштә
Саңа у пана тилдур.

* * *

Тили чиққанда бала
Өз тилида ана дәр.
Ана тили шуниңдин
Қилар һаятқа сәпәр.
Дөңдин жиқилса бала
Вақириғанчә ана дәр.
Ағрип һалдин кәткәндә
Зарлинип һәм ана дәр.
Дост-дүшмән боп қалғанда
Нәпрәтлинип ана дәр.
Шатлиқ қанат қаққанда
Хошаллиқтин ана дәр.

* * *

Йоқ болса тилиң
Қараңғу дилиң.
Намәлум сириң
Сөзләлмигәч һайвандәк.
Йоқ болса елиң
Сөзлитәр тилиң.
Болмайду һоқуқ
Жүрәлмәйсән жан бардәк.

* * *

Тил байлиғи
әл ярамлиғи.
Тил паклиғи
Жут қудрити
әл шөһрити.

Тил җүръити
хәлиқ һөрмити.
Тил бар
әл-жут бар.
Тил бар
сиз-биз бар.
Тилни сақлап
җанлитайли
Дилимизни тил билән
аңлитайли.
Шатлиқниму янритайли
Достлуқни тәң сайритайли.

Мәктәп – билим очиғи

Сәһәр турди Ипаргүл,
Дәп: "Биринчи сентябрь!".
Рәтләп салди сумкиға
Дәптәрләрни бирму-бир.

Оқуш қандақ көңүллүк,
Сеғинғанда мәктәпни.
Муәллим сөзләп берәр
Һәр күн йеңи гәпләрни.

Мәктәп қойни иссиқтур,
Билим елиш қизиқтур.
Ана тилида оқуш
Көңүллүк һәм иллиқтур.

Муәллимләр меһриван,
Дәптәр-қәләм йолдаштур.
Китапта билим көптур,
Оқуш үчүн қолдаштур.

Мәктәп – билим очиғи
Интизам үгинимиз.
Мәктәп достлуқ булиғи,
Һәммә инақ жүримиз.

Мәктәптә һаят

Җириң-җириң-җириң,
Қоңғурақ челиң!
Сентябрь кәлди,
Мәктәпкә келиң!

Сумкини елиң,
Дәптәрни селиң.
Елипбә оқуп,
Йезишни билиң.

Рәсимни сизиң,
Нахшини ейтиң.
Тән-тәрбийә қип,
Тән-сақлиқ тепиң.

Мәктәп улуқтур,
Билим-пән кани.
Муәллим нурлуқ,
Меһир макани.

Мәктәп һаяти,
Болиду қизиқ.
Китап оқуймиз,
Үгинип йезиқ.

Саваққа зади
Кечикмәй келип.
Аңлиқ болайли,
Билимни елип.

Бәңвашлиқ қилмай,
Дәрис оқайли.
Келәчәк үчүн
Билим тоқайли.

Сәвир керәк

Устазимиз синипқа
Чирайлиқ күлүп кирәр.
Әһвалимизни сорап,
Хошал кәйпият берәр.

Әң авал "Елипбәни",
Бизгә ечип көрсәтти.
Қандақ китап оқушни
Һәр савақта үгәтти.

Яхши оқусаң әгәр,
Бизни дәрру махтайду.
Пәзиләтлик болғин дәп,
Нәсиһәт қип қахшайду.

Һәр бир савақ үстидә
Китап сирини ачар.
Билимгә сәвир керәк,
Дәп әмгәккә чақирар.

– Саваққа кечикмигин,
Бәңвашлиқ қилма, – дәйду
Достларни алдимиғин,
Урушқақ болма, – дәйду.

Муәллимни һәммимиз
Қәвәт яхши көримиз.
Мәктәптә у анимиз,
Һөрмәтләймиз, сөйүмиз.